

Drogi Ośmioklasisto / Droga Ośmioklasistko,

masz przed sobą poradnik, którego zadaniem jest przygotowanie Cię do egzaminów wstępnych do **Liceum Sztuk Plastycznych Cosinus w Krakowie**. Staramy się odpowiedzieć na najczęstsze pytania, podsunąć przydatne porady, dzięki czemu będziesz wiedział / wiedziała, czego spodziewać się na egzaminie. Jednak nawet najlepsza instrukcja nie jest skuteczna bez nauki – ćwiczeń, powtórzeń, wykonywania konkretnych zadań. Pamiętaj o tym i potraktuj poniższy tekst jako jedną z możliwych form pomocy, a nie jedyne dostępne narzędzie. Korzystaj też z innych źródeł i materiałów. Listę polecanych przez nas książek, podcastów, kanałów online znajdziesz w **Rozdziale III. Gdzie szukać informacji**. Na początek zapoznasz się z podstawowymi wytycznymi do egzaminu – dowiesz się, kiedy się odbywa, ile trwa, ile razy jest powtarzany, z jakimi rodzajami zadań się na nim zmierzysz (**Rozdział I. Uwagi wstępne – jak wygląda egzamin i z czego się składa**). W części **II. Jak się uczyć? Wskazówki** przedstawimy podstawowe metody efektywnego uczenia się, doradzimy, jak rozplanować pracę i organizować materiał. Rady porządkujemy według dwóch części egzaminu, wymagających innego rodzaju ćwiczeń – ustnej i praktycznej. Mamy nadzieję, że uznasz napisaną przez nas książeczkę przede wszystkim za przydatną. Jeżeli przy okazji będziesz się przy niej całkiem dobrze bawił / bawiła, nie umrzesz z nudów i nie będziesz miał / miała większych problemów z jej zrozumieniem, uznamy że spełnia swoją rolę. Nie zapomnij o **Rozdziale IV**, który zawiera pulę pytań egzaminacyjnych: **Zagadnienia z zakresu historii sztuki na egzamin wstępny do Liceum Sztuk Plastycznych Cosinus w Krakowie**.

Powodzenia! Życzymy Ci miłej lektury i sukcesów!

Zespół Egzaminacyjny Liceum Sztuk Plastycznych Cosinus w Krakowie

I. Uwagi wstępne – jak wygląda egzamin i z czego się składa

Każdy egzamin jest trochę stresujący. Z tego powodu zdarza się, że zdenerwowana osoba zapomina materiału, którego wielokrotnie się uczyła. Żeby zminimalizować ryzyko takiej sytuacji, warto **zacząć przygotowania odpowiednio wcześniej** – polecamy rozpocząć teraz, miesiąc przed pierwszymi terminami. Nawet jeśli coś pójdzie nie tak w **I turze (6-7 maja)**, można spróbować swoich sił ponownie w turze **II (3-4 czerwca)**, **III (17-18 czerwca)**, **IV (24-25 czerwca)**, a nawet podczas rekrutacji uzupełniającej (**5-6 sierpnia**). Oznacza to, że **do testu wstępnego można podejść aż 5 razy** i w zależności od terminu masz **od miesiąca do 3 miesięcy na przygotowania**. Każdy egzamin składa się z **2 stałych części: egzaminu ustnego (dzień pierwszy, 14:00)** oraz **egzaminu praktycznego (dzień drugi, 12:00)**. Część praktyczna jest dłuższa i zawiera **3 składowe** zadania, każde z nich trwa 1,5h (1h 30 min): 1. związane z **rysunkiem**, 2. **malarstwem**, 3. **kompozycją przestrzenną** (rzeźbą, instalacją z gliny lub plasteliny). Każdy blok zadań oddziela 30 minut przerwy, a kolejność w każdej turze jest taka sama i zgodna z wymienioną powyżej. Oznacza to, że pierwszego dnia będziesz zdawać egzamin ustny, a kolejnego praktyczny. Podczas egzaminu praktycznego najpierw wykonasz ćwiczenie związane z rysunkiem, później z malarstwem, a na końcu kompozycję przestrzenną z gliny lub plasteliny. **Egzamin ustny** będzie miał formę **rozmowy** z nauczycielkami i nauczycielami historii sztuki, polega na odpowiedzi na **3 wylosowane pytania** z puli pytań, które są znane wcześniej. Listę wszystkich zagadnień znajdziesz w niniejszym poradniku w rozdziale **Zagadnienia z zakresu historii sztuki na egzamin wstępny do Liceum Sztuk Plastycznych Cosinus w Krakowie**.

II. Jak się uczyć? Wskazówki

Egzamin ustny. Przygotowania

1. Egzamin ustny i egzamin praktyczny różnią się od siebie i wymagają innych umiejętności. Egzamin ustny dotyczy Twojej **wiedzy z historii sztuki, języka polskiego, historii**. Polega na odpowiedzi na **3 pytania** z listy zagadnień, dlatego musisz zapoznać się z **poleceniami** i przygotować **odpowiedź na każde z zadań** wcześniej. Znajomość odpowiedzi na każde z pytań gwarantuje sukces niezależnie od tego, które z nich wylosujesz. Jeżeli nie uda Ci się zdążyć przed terminem egzaminu, staraj się przeciwyczyć jak najwięcej poleceń, żeby **zminimalizować ryzyko trafienia na temat, którego nie znasz**. Dobrą strategią będzie stworzenie najpierw szkicowych, krótkich odpowiedzi na każde pytanie. Po opanowaniu ich treści możesz **dodawać kolejne elementy i wydłużać każdą odpowiedź**. Lepiej znać **ogólne odpowiedzi na 20 pytań** niż bardzo

szczegółowo opowiadać tylko o 3 zagadnieniach. Na początku nie skupiaj się na szczegółach, poznawaj je z czasem.

2. Zaczynij od **przeczytania poleceń**. Sprawdź, czy **rozumiesz wszystkie słowa**. Jeżeli nie znasz znaczenia jakiegoś z nich, **wpisz je do wyszukiwarki online** wraz z hasłem „definicja” i zapoznaj się z wynikami wyszukiwania. Możesz też poszukać **znaczenia danego terminu w słowniku internetowym**, np. Słowniku Języka Polskiego PWN pod adresem <https://sjp.pwn.pl/> - nazwę wystarczy wpisać w okno wyszukiwarki, aby wejść na stronę słownika. Przydatna może być też Wikipedia, ale pamiętaj, że jest ona tworzona **przez wielu użytkowników i może zawierać błędy**. Warto **kierować się uniwersalną zasadą** sprawdzania wszystkich informacji – porównania minimum **2 różnych źródeł** (definicja w różnych słownikach, na 2 różnych stronach, w 2 różnych książkach).
3. Czytając **podobne treści z 2 różnych miejsc (źródeł)** upewnij się, że materiał, którego się uczysz, **nie zawiera błędu**, a także ułatwisz sobie zapamiętanie treści poprzez **aktywne powtarzanie**. Łatwiej i skuteczniej **zapamiętuje się informacje**, z którymi coś trzeba **zrobić**, w jakiś sposób je **zmienić, przekształcić** – np. **porównać** ze sobą dwa fragmenty, **wypisać** najważniejsze charakterystyki, **sparafrazować** (opisać własnymi słowami) opowieść znaną w internecie, w książce, usłyszaną w filmie, „**przerobić**” **tekst ciągły na tabelkę lub konspekt** (krótki plan, składający się z punktów i podpunktów).
4. Możesz też popuścić wodze fantazji i **wymyślać sobie różnorodne polecenia**, związane oczywiście ogólnie z listą zagadnień. Zwłaszcza jeśli jesteś zmęczona / zmęczony i nie masz ochoty na dalszą naukę, możesz się zachęcić, wybierając **jakieś szalone, kreatywne zadanie**. Napisz na przykład **wywiad z Witem Stwoszem, namaluj wybrany zabytek Krakowa, wygłoś przemówienie do wymagowanej grupy odbiorców, odpowiadając na pytanie egzaminacyjne**. Stwórz koncepcję gry cyfrowej o sztuce osadzonej w realiach wybranej epoki, z plasteliny ulep wybrany nokturn. Byle tylko sprawiało Ci to frajdę, wtedy nauka jest bardziej skuteczna.
5. Możesz nagrać swoją odpowiedź i odsłuchać ją – dzięki temu zobaczysz, czy odpowiadasz w taki sposób, jak Ci się wydawało. Często myśląc nad odpowiedzią jest się trochę mniej uważnym. **Odsłuchiwanie swoich odpowiedzi może ułatwić wyłapywanie pomyłek** i ćwiczenie tych aspektów wypowiedzi, z którymi masz problem (niewyraźna dykcja, mówienie zbyt cicho lub głośno, łamiącym głosem, powtarzanie tych samych błędów, np. składniowych albo stylistycznych). Zastanów się, czy brzmisz tak, jakbyś chciał albo chciała – a może jesteś zbyt niepewny / niepewna? Mówisz za szybko i nie da się Ciebie zrozumieć? Spróbuj parę razy i sprawdź progres. W wielu przypadkach będziesz zdziwiony / zdziwiona jak bardzo poprawiła się Twoja wypowiedź. Jeżeli nie, nie przejmuj się. Wyniki często poprawiają się skokowo, nagle,

po czasie stagnacji, czyli wykonywania polecenia na tym samym poziomie. Może się też zdarzyć tak, że **po jakimś czasie Twoja odpowiedź się pogarsza** – może to wynikać ze **zmęczenia, znudzenia** lub **procesów biologicznych**: „przenoszenia” świeżo wyuczonych **treści z pamięci krótkotrwałej** (służącej do wykorzystywania treści maksymalnie przez parę godzin) **do długotrwałej** (informacje się utrwalane w mózgu na dłużej). W tym okresie, zwykle od 4 do 6 godzin po rozpoczęciu nauki materiału, informacja jest słabiej dostępna. Po ukończeniu „transferu” treść pamięta się już lepiej i trwalej, jest to więc czasem całkiem dobry znak.

6. **Korzystaj z różnych mediów i odmiennych form, gatunków, technik.** Lepiej zapamiętuje się materiał, którego doświadczasz w różny sposób, **różnymi zmysłami**. Posłuchaj nagrania na wybrany temat, a później zobacz film fabularny poruszający to samo zagadnienie. Przeczytaj tekst, odpowiadaj ustnie i odsłuchaj nagranie ze swoją wypowiedzią, rysuj, dotykaj (np. rzeźby w przestrzeni publicznej). Obchodź dookoła budynku (przykłady architektury), wchodź do środka (jeżeli nie jest to zabronione), oglądaj wnętrza, rób zdjęcia, wykonuj modele z klocków np. Lego albo innych, rysuj ich plany. Skomponuj piosenkę lub stwórz choreografię tańca oddającego nastrój wybranego przez siebie utworu, epoki, twórczości danego artysty. Napisz bajkę albo opowiadanie, zawierające narzucone z góry motywy (np. musi się w nich pojawić pejzaż i renesans). Możesz nagrać i złożyć film, zaprojektować przedmiot (np. typowa rzeźba okresu romańskiego, gotycki witraż).
7. Pamięć jest ważna w przypadku teorii – musisz pamiętać, co zobaczyłaś / zobaczyłeś, przeczytałaś / przeczytałś itp. **Nie chodzi jednak o bardzo mechaniczne wkuwanie** całych fragmentów tekstu, których **nie rozumiesz**. Bardzo szybko zapomnisz opisów, słów, wyrazów, jeżeli nie będziesz znał ich sensu, wiedział, co one znaczą. **Zapamiętywanie wymaga zrozumienia** – taka informacja jest bardziej „skondensowana” i napiera odpowiedniej wagi. Rozumiejąc treść, możesz ustalić, czy jest ważna czy poboczna, mniej istotna. Staraj się **własnymi słowami opowiadać to, co już umiesz**. Będziesz **brzmieć naturalnie** (jeśli ktoś uczy się „na pamięć”, brzmi, jakby recytował wiersz, którego nie lubi, to nieprzyjemne także dla słuchających), **nie zatniesz się w środku zdania**, nie wiedząc co powiedzieć dalej, w każdym momencie będziesz mógł / mogła coś **doprecyzować**, jeżeli poprosi o to egzaminator(ka). Opanowany dobrze materiał przyda się na dalszych etapach edukacji. Nie będziesz musiał / musiała powtarzać wszystkiego od początku, zaoszczędzisz czas i wysiłek.
8. **Rób własne notatki.** Nie rezygnuj z ręcznego pisanie w zeszycie, które pozwala na zapamiętywanie informacji kinetycznie (ruchy palców, dłoni i reszty ciała). Używaj wtedy zakreślaczy, kolorowych flamastrów, naklejek, które lubisz. **Porządkuj materiał różnorodnie**, zastosuj osobne ramki, podkreślenia, szlaczki, rysunki, ciągłe opisy, rozprawki. Wymieniaj dane elementy skrótowo za pomocą myślników, dodawaj swoje własne wnioski, komentarze,

wątpliwości i pytania. Raz na jakiś czas pisz dłuższe wypracowanie na wybrany temat z listy zagadnień. **Nie musisz rezygnować z notatek na telefonie, tablecie i komputerze – notatki analogowe i cyfrowe dobrze się uzupełniają.** W przypadku **pisania w edytorze tekstu** możesz **wyszukiwać automatycznie określone frazy**, co pozwala na aktywne opracowywanie już stworzonych materiałów (np. sprawdź, ile razy w Twoich tekstach pojawia się słowo „gotyk” i jakie konteksty mu towarzyszą). **Dodawaj ilustracje znalezione online lub w ebookach**, np. w formie printscreenów. Jeśli masz tablet z rysikiem, podkreślaj najważniejsze zwroty, terminy, daty i nazwy. **Załączaj ręcznie zapisane notatki lub nagrania głosowe** do pliku tekstowego. **Przeklejaj trafne opisy**, znalezione w innych źródłach, ale pamiętaj, by oznaczyć je cudzysłowem – dzięki temu będziesz wiedział / wiedziała, że są to skopiowane słowo w słowo fragmenty, stworzone przez kogoś innego. Dobrą praktyką jest **podawanie nazwy źródła, czyli tytułu książki**, imienia i nazwiska autora, strony w książce, nazwy strony albo platformy internetowej. Dzięki temu łatwo znajdziesz źródło ponownie, np. żeby dowiedzieć się więcej na poruszany temat, dodać cytaty, ilustracje, powtórzyć materiał, przypomnieć go sobie, jeśli notatki są niezrozumiałe lub zbyt skrótowe i zapomniałaś / zapomniałeś, do czego się odnosiły. W niektórych programach do edycji tekstu, takich jak Word, możesz **odsluchiwać zapisany tekst** (istnieje możliwość dopasowania szybkości, wybrania różnych lektorów), a po kliknięciu w prawy przycisk / prawą stronę touchpada i wybraniu z dostępnych opcji frazy „synonimy” **program podaje wyrazy bliskoznaczne** (mające podobne znaczenie) już zapisanych słów. Dzięki temu możesz poszerzyć swoje słownictwo, zrozumieć niejasny termin, uniknąć powtórzeń w dłuższym tekście. Można też **porównywać ze sobą 2 różne pliki lub kolejne wersje tego samego tekstu**. Wtedy Word wyszczególnia zmiany, brakujące fragmenty, wyświetlając je jako zapisane innym kolorem. Łatwiejsze jest także **przestrzeganie zasad językowych** – edytory **podkreślają błędy** ortograficzne, interpunkcyjne, składniowe, a po wybraniu odpowiednich ustawień autokorekty **automatycznie poprawiają błędy i literówki**.

9. **Dobrze jest mieć plan ogólny – uwzględniając to, ile czasu zostało do egzaminu, dokonaj rozkładu materiału. Podziel go na osobne części.** Jeżeli masz 30 dni, zwróć uwagę, że lista zagadnień liczy 30 pozycji. Jeżeli będziesz uczył(a) się odpowiedzi na 1 pytanie dziennie, przerobisz wszystkie polecenia, ale nie zostanie Ci już czasu na powtórkę. **Najlepiej jest na początku narzucić sobie szybsze, ale realne tempo**, ze względu na to, że zwykle zbyt optymistycznie szacujemy trwanie określonych czynności i **zakładamy, że ich realizacja zajmie połowę czasu, który w rzeczywistości pochłaniają**. Miej to na uwadze i bądź w planowaniu pesymistą. Mało kto potrafi nauczyć się do egzaminu w 1 dzień, jeżeli nawet mu / jej się uda, bardzo obciąży swoje zdrowie (stres, brak snu). Materiał będzie utrwalony słabiej i istnieje spora szansa, że podczas denerwującej sytuacji zostanie zapomniany. Jeżeli opanujesz

odpowiedzi na 3 pytania dziennie, cały program do egzaminu przerobisz w 10 dni. Dzięki temu dwa razy więcej czasu poświęcisz na powtarzanie już znanych treści i dodawanie nowych elementów. Zapisz sobie nieprzekraczalne terminy w kalendarzu, dodaj przypomnienia w telefonie. Będziesz wiedział / wiedziała, czy realizacja zadań przebiega zgodnie z planem. W przypadku „poślizgu” należy zastosować plan awaryjny, np. dodatkowe korepetycje, poprosić o pomoc osoby dorosłe, czy po prostu „przyśpieszyć”, spędzając więcej czasu na nauce.

10. **Dobrze jest mieć plan szczegółowy, zawierający informacje, jakie są zadania na każdy kolejny dzień.** Plan detaliczny możesz komponować na parę dni z wyprzedzeniem. **Uszereguj zadania i obowiązki, uwzględniając ich ważność.** Większość osób najlepiej radzi sobie z obowiązkami, kiedy zaczyna od priorytetów, a kończy na mniej istotnych sprawach. Są jedna i tacy, którzy wolą odwrotny porządek. Powoli się rozkręcają i motywują, kończąc mniejsze zadania, dlatego łatwiej jest im później zrealizować większe wyzwania, kiedy są już rozbudzeni i wciągnięci w to, co robią. Pewna grupa osób najlepiej funkcjonuje, kiedy **zaczyna od „żab”, czyli zadań, których wyjątkowo nie lubią.** Taka mała „żaba” na początek, kiedy człowiek jest jeszcze wypoczęty, zwykle okazuje się mniej straszna niż się wydawało. Szybkie **zrealizowanie niemiłych „żab” jest bardzo satysfakcjonujące i daje poczucie sprawczości.** Czasem trzeba po prostu zacząć, np. zakładając zajmowanie się „żabą” przez min. 15 minut. Zwykle okazuje się, że po 15 minutach ktoś chce realizować zadanie dalej, dlatego że już się w nie „wkręcił”. Ukończenie zadania-żaby stanowi nagrodę i daje napęd do dalszego działania. **Sprawdź, co sprawdza się lepiej u Ciebie.**
11. Plan detaliczny wymaga uwzględnienia **określonych nakładów czasowych i realistycznych oczekiwań** względem siebie – nie zakładaj, że dasz radę zakuwać 16 godzin dziennie. Pamiętaj, że **prawidłowa długość snu jest konieczna dla efektywnej nauki** (zbyt krótki sen powoduje, że w mózgu wydziela się mniej substancji, które biorą udział w zapamiętywaniu, analizowaniu, w krytycznym myśleniu). Osoby niewyspane są bardziej nerwowe, mają wahania nastroju, są mniej odporne na stres – a emocje odgrywają sporą rolę w uczeniu się i w pracy. Przygotowanie do egzaminu może być przyjemnością, a w każdym razie może być bardziej przyjemne niż dobrowolna męczarnia, którą możesz sobie sam / sama zgotować, źle rozplanowując obowiązki.
12. **Ustal, w jakich porach będziesz się uczył / uczyła, bierz pod uwagę odpoczynek, rozwianie hobby, zabawę.** Mózg potrzebuje przerw, dzięki temu jest wydajniejszy, a Ty będziesz szczęśliwszy / szczęśliwsza. Przerwy pozwalają na przekierowanie uwagi na coś innego (ile można powtarzać te same czynności, nawet jeśli są tak frapujące jak uczenie się historii sztuki?). Ale najważniejsze jest to, że umożliwiają **nagradzanie się, które**

zwiększa chęć do działania. Motywuj się małymi i większymi nagrodami – np. po zrealizowaniu celu na dany dzień możesz zająć się grą na konsoli, pójść pograć w kosza z kolegami. Małe nagrody to szklanka ulubionego napoju po skończeniu mniejszego fragmentu, guma do żucia, puszczenie fajnej piosenki. **Nagrody zwiększają częstość wykonywania danej czynności i zwiększają pozytywne nastawienie do niej.**

13. Jeżeli zastanawiasz się, **jak często robić przerwy i jakiej długości**, sięgnij po sprawdzone metody. Najpopularniejszą z nich jest **technika Pomodoro**. Polega ona na pracy przez 25 minut – koniec sygnalizuje ustawiony budzik. Kiedy zadzwoni alarm, **zrób krótką 3-5 min przerwę**. Wstań, przejdź się po pokoju, rozciągnij, spójrz na zieleń za oknem. Najlepiej będzie, jeśli nie będziesz robić kompletnie nic. **Koniec przerwy oznacza kolejny, 25-minutowy blok pracy**, po którym następuje **kolejna krótka przerwa**. **Po 4 sesjach pracy i 3 krótkich przerwach** możesz pozwolić sobie na **dłuższy odpoczynek (15-30 minut)**. Powtarzasz cały proces i zerujesz sesję – **dłuższa przerwa** będzie możliwa dopiero **po następnych 4 sesjach**.
14. Odpowiedzi na pytania **musisz skomponować samodzielnie**, posługując się różnymi dostępnymi materiałami. Niektóre z **zadań wymagają** nie tylko wiedzy, ale też **samodzielnego, kreatywnego myślenia**. **Nie bój się formułować własnych sądów** i ich **uzasadniać**. Nie będziemy oceniać tego, czy mamy podobne zdanie do Ciebie, ale weźmiemy pod uwagę Twoją umiejętność przedstawiania argumentów, czyli udowadniania i popierania prezentowanej opinii. Najważniejsze pytanie brzmi więc: **dlaczego i po co?**

Egzamin praktyczny. Przygotowania

1. **Nie stawiaj sobie zbyt wysokich, bardzo surowych wymagań, nie karz siebie, jeżeli coś Ci nie wychodzi. Daj sobie zrozumienie i życzliwość**. Staraj się też **skupiać na faktach**, nie fantazuj i nie usprawiedliwiał się, ale też **nie obwiniaj przesadnie**. **Nie koncentruj się na ciągłej ocenie swoich dokonań, tylko na tym, co można zrobić, żeby zadanie było dobrze zrealizowane**.
2. **Orientacja na ego**, czyli zastanawianie się, jak się wypadło, utrudnia pracę, odciąga od najważniejszych spraw. **Bardziej efektywne jeśli chodzi o osiągnięcia okazuje się skupienie na zadaniu** zamiast na sobie. Ile poleceń zrealizowałem /

zrealizowałam? Ile mi jeszcze zostało? Jak mogę zrobić to sprawniej, lepiej? To najistotniejsze pytania, które musisz zadać sobie.

3. Zawody artystyczne wymagają znajomości przeszłości, twórczości innych artystów, rozpoznawania stylów i kierunków, analizy prac artystycznych. Ważnym ich aspektem jest znajomość historii sztuki i proces twórczy. Obie te dziedziny powinnaś / powinieneś lubić. **Czy nauka historii sztuki, a przede wszystkim tworzenie sprawia mi przyjemność?** Pytanie pozwala na ustalenie, z którą z 3 sytuacji mamy odczynienia:

a) Jeżeli ani tworzenie ani historia sztuki nie sprawia Ci satysfakcji, trzeba się poważnie zastanowić nad zmianą specjalności. Nie ma to nic wspólnego z Twoją samooceną i wartością. **Nie trać czasu i poszukaj swoich prawdziwych zainteresowań, nie da się ich zmienić na siłę.** Poznaj siebie.

b) Jeśli sztuka sprawia Ci prawdziwą przyjemność – fantastycznie! **Liceum Sztuk Plastycznych Cosinus to miejsce dla Ciebie.** W tym wypadku spotykamy 3 podgrupy:

❖ pt. „sprawia mi przyjemność i dobrze mi wychodzi”, co oznacza, że jesteś gotowa / gotowy, żeby przystąpić do egzaminów.

❖ pt. „sprawia mi przyjemność i mi nie wychodzi”. W takim przypadku należy coś zmienić – tempo pracy, wkładany wysiłek, być może po prostu potrzebujesz jeszcze czasu na doskonalenie. Taki wariant mówi „jeszcze nie”. Ustal, jaki okres chcesz i możesz poświęcić na rozwój artystyczny. Bądź wytrwała / wytrwały, ale jeśli po wyznaczonym czasie sytuacja się nie zmieni, pomyśl o zmianie planów na przyszłość. Sztuce można się też poświęcać hobbistycznie i nic w tym złego.

❖ „Sprawia mi przyjemność tylko historia sztuki, ale nie praktyka” — być może to sygnał, że bardziej pociąga Cię zawód krytyczki sztuki, teoretyka, historyka sztuki, kuratora? Pomyśl o dalszej edukacji w tym kierunku.

4. **Po prostu bardzo dużo ćwicz. Korzystaj z różnych technik, baw się formą.** Nie ma jednej, prostej recepty na rozwój umiejętności artystycznych, ale **wiele osób zaczyna od doskonalenia rysunku.** To technika bardziej fundamentalna od malarstwa, chociaż obie dziedziny się uzupełniają. Wymaga początkowo nieco mniejszego zaangażowania (tańsze artykuły, zwykle krótszy czas wykonania). Rysunek jest związany z podstawowymi umiejętnościami: budowaniem brył, kompozycji, perspektywy, oswaja z dużym formatem. Szkicuj ołówkami o różnej

miękkości (wypróbuj wszystkie dostępne miękkości grafitu), flamastrami różnej grubości, węglem, kredkami świecowymi i tak dalej...

5. Tworzenie rysunku jest możliwe w terenie, nie zajmuje wiele miejsca, jeśli zdecydujesz się na **szkicownik, który możesz zabierać ze sobą**. Szkicuj z obserwacji, starając się na początku nie zrażać i koncentrować na **ogólnych charakterystykach obiektów, nie na detalach. Wykonuj wiele szybkich rysunków. Doskonał zmysł obserwacji**. Technika zależy nie tylko od umiejętności motorycznych, ale przede wszystkim od dostrzegania właściwości danych „rzeczy”.
6. W różnych szkołach zaczyna się od różnych ćwiczeń i tematów, ale najbardziej typowe będzie **rozpoczęcie praktyki od martwej natury**: draperie tkaniny, proste bryły (kule, stożki, sześciiany). Staraj się myśleć o widzianych przedmiotach jako wpisujących się w uproszczone bryły, pozwoli Ci to zrozumieć podstawy przestrzenności, zasady tworzenia światłocienia. Stopniowo przechodź do bardziej skomplikowanych formalnie przedmiotów. Wadą martwej natury jest to, że bywa nudna i nie dostarcza ekscytujących wrażeń, za to łatwo wprowadzać korekty.
7. Niektórzy zaczynają **w sposób niekonwencjonalny od postaci ludzkiej**. Przygotuj się na **spektakularne porażki**, ze względu na to, że człowiek to bardzo złożony organizm – prawidłowy rysunek postaci wymaga chociaż powierzchownej znajomości anatomii (układ kostny i budowa mięśniowa), perspektywy (ciało w przestrzeni, z prawidłowymi skrótami perspektywicznymi), rysowania brył (światłocien). **Ryzyko jest takie, że szybko się zniechęcisz do rysowania i malowania w ogóle**. Jeżeli natomiast uda Ci się jakoś przetrwać ten trudny moment i rzucenie na głęboką wodę, szybko dokonasz progresu.
8. Ważnymi podstawowymi umiejętnościami są **tworzenie perspektywy i znajomość zasad kompozycji**. Wydaje się, że warto się nimi zająć już **po pierwszych szkicach martwych natur** – ludzie, którzy zaczynają od nauki kreślenia perspektywy nie zawsze potrafią „widzieć” ją „przestrzennie”, nie rozumieją, co dzieje się na papierze, także zasady kompozycyjne mogą być zbyt trudne na początek. Warto zobaczyć tutoriale na ten temat na YouTube.
9. Niektóre filmowe poradniki rysunku stanowią wystarczające wprowadzenie do dalszego rozwoju, należy jednak pamiętać, że tych „instrukcji” nie należy stosować w sposób zbyt sztywny i mechaniczny. Wyuczenie się na pamięć „sposobu na

rysowanie” np. oka spowoduje, że zawsze będzie ono wyglądało na wykonane w podobnej manierze, schematycznie, bez życia. Warto modyfikować poznane metody, eksperymentować, starać się działać intuicyjnie.

10. **Nie kieruj się mitami i przesądami dotyczącymi sztuki.** Nie istnieją samotni artyści geniusze, którym wszystko wychodzi bez wysiłku. **Nawet największy talent wymaga ciągłego treningu.** Większość widocznych efektów działań uznanych artystek i artystów wynika z codziennej, wielogodzinnej pracy. Niezależnie od nastroju i czynników zewnętrznych, konsekwentnie realizują się w określonej dziedzinie. Nie czekają na wenę, która pojawia się bardzo rzadko. Często natchnienie jest raczej wynikiem pracy, a nie odwrotnie. Poziom ekspercki wymaga minimum 10 tysięcy godzin poświęconych na uprawianie się.
11. Warsztat to dopiero początek. **W sztuce ma zaawansowanym poziomie liczy się przede wszystkim głowa** – kreatywne, zaskakujące rozwiązania, łączenie nietypowych elementów w jedną całość, przekraczanie stereotypowych wyobrażeń. Ćwicz nieszablonowe myślenie, puszczaj wodzę fantazji, staraj się wymyślać rozwiązania napotkanych problemów otwartych (czyli takich, w których nie ma tylko jednego rozwiązania, ale istnieje wiele poprawnych), wykraczające poza standardowe odpowiedzi. Konsultuj się z innymi ludźmi i sprawdzaj, czy wyławiasz rzadkie i adekwatne pomysły.

III. Gdzie szukać informacji

1. Warto sięgnąć po starą, sprawdzoną metodę – syntetyczne, zwarte opracowania. **Książki tego typu są rare, mają charakter całościowy, przedstawiają uproszczoną, ale uporządkowaną narrację.** Sięgnij po nie, jeżeli lubisz długie opowieści, które sięgają kilku epok i potrzebujesz podstawowego kierunkowskazu, żeby zrozumieć **globalne procesy artystyczne w skali makro.**

Jan Białostocki, *Sztuka cenniejsza niż złoto*, różne wydania, np. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2023.

Ernst Gombrich, *O sztuce*, różne wydania, np. Rebis, Poznań 2016.

Mieczysław Porębski, *Dzieje sztuki w zarysie. T. 1-3*, Arkady, Warszawa 1988.

Wojciech Włodarczyk, *Sztuka polska. Sztuka XX i początku XXI wieku*, Arkady, Warszawa 2023.

Sztuka Świata, różne tomy (T. 1-18), cykl albumów, Arkady, Warszawa 1988 i nowsze wydania.

2. Możesz przejrzeć podręcznik, z którego korzystamy na lekcjach historii sztuki w liceum. Wydawnictwo można pobrać online w wersji elektronicznej. Dostępne są 2 z 3 tomów, ostatni znajduje się w opracowaniu i zostanie niebawem wydany, wystarczy pobrać pliki pod adresem: <https://www.gov.pl/web/cea/podrecznik-ars-longa>.

Dane bibliograficzne:

Beata Lewińska, Wojciech Jerzy Kielar, *Ars longa. Przemiany sztuki od Wenus z Willendorfu do Ogrodu rozkoszy ziemskich. PODRĘCZNIK DLA LICEUM SZTUK PLASTYCZNYCH I POLICEALNEGO STUDIUM PLASTYCZNEGO*, T. I., Centrum Edukacji Artystycznej, Warszawa 2021.

Beata Lewińska, Wojciech Jerzy Kielar, *Ars longa. Przemiany sztuki od Szpitala Niewiniątek do Huśtawki Fragonarda. PODRĘCZNIK DLA LICEUM SZTUK PLASTYCZNYCH I POLICEALNEGO STUDIUM PLASTYCZNEGO*, T. II, Centrum Edukacji Artystycznej, Warszawa 2022.

Warto też sięgać po starsze podręczniki, np. serię „Sztuka i czas” Barbary Osińskiej. Większość informacji zawarta w starszych podręcznikach będzie prawidłowa, ale warto pamiętać, że niektóre sposoby ujęcia tematu zmieniły się w ostatnich dekadach.

3. Istnieją strony oferujące kursy z historii sztuki. Niektóre z nich są **płatne, ale udostępniają część materiałów promocyjnych online za darmo**. Chociaż to poziom wyższy od tego, który jest wymagany na egzaminie wstępnym do liceum, jeśli jesteś osobą ambitną i lubisz wyzwania, przyjrzyj się korepetycjom maturalnym, np. *Historii sztuki w pigułce* Eweliny Chwiejdy: <https://matura-z-historii-sztuki.pl/historia-sztuki-w-pigulce/>. Subskrypcja umożliwia dostęp m.in. do kart ćwiczeniowych, nagrań, przejrzystych wykresów. Propozycja Chwiejdy wyróżnia się pod względem merytorycznym, zawiera autorskie materiały.

3. Fani i fanki krótkich filmów edukacyjnych polubią kanały na YouTube’ie: **(15-30 min), lekkie i przejrzyste prezentacje Art Freak**, baza liczy **120 wideo**: <https://www.youtube.com/@artfreak-historiasztuki8923>. Zwolenniczki i zwolennicy **dłuższych, wolniej prezentowanych porcji materiału** mogą zapoznać się z **lekcjami licealnymi Marka Stępnia**, które dadzą im wyobrażenie o **rozszerzonej historii sztuki na poziomie szkoły średniej (105 filmów)**: <https://www.youtube.com/@MarekStepienHistoriaSztuki>.

4. Ściągnij **aplikację mobilną Daily Art**, w której codziennie znajdziesz **krótkie notki o sztuce**. Poleć ją zagranicznym znajomym, program występuje w ponad 20 wersjach językowych: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.moiseum.dailyart2&hl=pl>. **Formę luźniejszej narracji w wersji „gadająca głowa” oferuje Aleksandra Doligalska**: <https://www.youtube.com/@aleksandradoligalska9124>. **Popularyzatorskie audycje radiowe**

autorstwa Bożeny Fabiani możesz odsłuchać na stronie Polskiego Radia: <https://www.polskieradio.pl/bozena-fabiani/tag166003>. Podkasty z zakresu historii sztuki o przystępnym charakterze znajdziesz na portalu <https://niezlasztuka.net/typ/podcast/>.

5. Kursy z historii sztuki są prowadzone przez różnorodne instytucje, na żywo oraz online. Muzeum Narodowe w Warszawie na swoim kanale na platformie YouTube posiada bazę aż 963 filmów: <https://www.youtube.com/@MuzeumNarodowewWarszawie1862/videos>. Muzeum Narodowe w Krakowie 273 wideo: <https://www.youtube.com/@2012MNK>.

Zagadnienia z zakresu historii sztuki na egzamin wstępny do Liceum Plastycznego Cosinus w Krakowie

1. Charakterystyka sztuki starożytnego Egiptu: cechy, najwybitniejsi przedstawiciele, przykłady dzieł sztuki (malarstwo, rzeźba, architektura).
2. Charakterystyka sztuki starożytnej Grecji: cechy, najwybitniejsi przedstawiciele, przykłady dzieł sztuki (malarstwo, rzeźba, architektura).
3. Charakterystyka sztuki rzymskiej (romanizmu): cechy, najwybitniejsi przedstawiciele, przykłady dzieł sztuki (malarstwo, rzeźba, architektura).
4. Charakterystyka sztuki gotyku: cechy, najwybitniejsi przedstawiciele, przykłady dzieł sztuki (malarstwo, rzeźba, architektura).
5. Charakterystyka sztuki renesansu: cechy, najwybitniejsi przedstawiciele, przykłady dzieł sztuki (malarstwo, rzeźba, architektura).
6. Charakterystyka sztuki baroku: cechy, najwybitniejsi przedstawiciele, przykłady dzieł sztuki (malarstwo, rzeźba, architektura).
7. Charakterystyka stylów i epok sztuki XIX wieku: Impresjonizmu, postimpresjonizmu, Młodej Polski). Cechy, najwybitniejsi przedstawiciele, przykłady dzieł sztuki (malarstwo, rzeźba, architektura).
8. Scharakteryzowanie twórczości Wita Stwosza oraz umiejętność podania przykładów min. dwóch jego dzieł.
9. Scharakteryzowanie twórczości Leonarda da Vinci oraz umiejętność podania przykładów min. dwóch jego dzieł.

10. Scharakteryzowanie twórczości Michała Anioła oraz umiejętność podania przykładów min. dwóch jego dzieł.
11. Scharakteryzowanie twórczości Jana Matejki oraz umiejętność podania przykładów min. dwóch jego dzieł.
12. Scharakteryzowanie twórczości Vincenta van Gogha oraz umiejętność podania przykładów min. dwóch jego dzieł.
13. Scharakteryzowanie twórczości Stanisława Wyspiańskiego oraz umiejętność podania przykładów min. dwóch jego dzieł.
14. Scharakteryzowanie twórczości Pabla Picassa oraz umiejętność podania przykładów min. dwóch jego dzieł.
15. Wyjaśnienie 2 losowo wybranych pojęć z wymienionych: akwedukt, kolumna, ikona, perspektywa, sklepienie, posąg, witraż, kopuła, abstrakcja, kontur.
16. Wyjaśnienie podstawowych technik artystycznych, opisanie 2 losowo wybranych z wymienionych: kolaż, drzeworyt, malarstwo olejne, mozaika, pastel, akwarela, fresk, miedzioryt, fotografia.
17. Opisanie historii jednej losowo wybranej techniki artystycznej (z powyższych) i podanie co najmniej 3 przykładów prac artystycznych w niej wykonanych.
18. Wyjaśnienie podstawowych tematów w malarstwie (2 losowo wybrane z wymienionych): portret, autoportret, pejzaż, weduta, scena batalistyczna, scena rodzajowa, martwa natura, nokturn.
19. Ostatnio odwiedzone muzea i wystawy – gdzie, jakie zrobiły wrażenie, o czym były?
20. Najważniejsze zabytki Krakowa – przykłady.
21. Jakie dzieło architektoniczne, malarskie lub rzeźbiarskie zrobiło na Tobie największe wrażenie? Dlaczego?
22. Jaki jest Twój ulubiony artysta? Dlaczego? Scharakteryzuj jego twórczość.
23. Ostatnio oglądane sztuki teatralne lub film – jakie wywołały wrażenia, dlaczego się podobały/nie podobały? Jakich użyto środków przekazu?
24. Jaki jest Twoim zdaniem najbardziej interesujący kierunek / tendencja / epoka w sztuce? Uargumentuj swój wybór.
25. Przeprowadzenie analizy formalnej wybranej pracy artystycznej (warto mieć ze sobą wydruk lub plik cyfrowy wybranej pracy artystycznej).

26. Opisanie sztuki kraju wybranego dowolnie przez osobę biorącą udział w egzaminie. Przedstawienie historii sztuki (minimum 2 epoki), cech charakterystycznych (2), gatunków (2), stylów (2), artystek i artystów (2 nazwiska).
27. Dlaczego sztuka jest Twoim zdaniem ważna? Dlaczego warto się nią zajmować? Uzasadnij.

Lista zagadnień opracowana przez: Kamę Guzik, Wiktorię Koziół i Jacka Kasjanowicza.

Podręcznik opracowała Wiktoria Koziół.